Zbornik sudske prakse

MIŠLJENJE NEZAVISNOG ODVJETNIKA
ANTHONYJA COLLINSA
od 9. lipnja 2022.[1]

Predmet C-243/21

„TOYA” sp. z o.o.,
Polska Izba Informatyki i Telekomunikacji
protiv
Prezes Urzędu Komunikacji Elektronicznej,
uz sudjelovanje:
Polska Izba Komunikacji Elektronicznej

(zahtjev za prethodnu odluku koji je uputio Sąd Okręgowy w Warszawie (Okružni sud u Varšavi, Poljska))

„Zahtjev za prethodnu odluku – Telekomunikacije – Direktiva 2014/61/EU – Članak 3. – Ovlast nacionalnog regulatornog tijela da operatoru koji nema značajnu tržišnu snagu nametne uvjete u pogledu pristupa fizičkoj infrastrukturi – Nepostojanje spora o pristupu – Članak 1. stavak 3. – Minimalno usklađenje”

I. Uvod

1. Ovaj zahtjev za prethodnu odluku koji je uputio Sąd Okręgowy w Warszawie (Okružni sud u Varšavi, Poljska) otvara dva pitanja u pogledu tumačenja Direktive 2014/61/EU o mjerama za smanjenje troškova postavljanja elektroničkih komunikacijskih mreža velikih brzina[2]. Kao prvo, protivi li se Direktivi 2014/61, u vezi s Direktivom 2002/21/EZ o zajedničkom regulatornom okviru za elektroničke komunikacijske mreže i usluge (Okvirna direktiva)[3] i Direktivom 2002/19/EZ o pristupu i međusobnom povezivanju elektroničkih komunikacijskih mreža i pripadajuće opreme (Direktiva o pristupu)[4], to da nacionalno regulatorno tijelo nametne uvjete pružatelju elektroničke komunikacijske mreže koji nema značajnu tržišnu snagu (ZTS) na relevantnom tržištu? Kao drugo, protivi li se Direktivi 2014/61 to da nacionalno regulatorno tijelo telekomunikacijskim operatorima nametne uvjete u pogledu dopuštanja pristupa svojoj fizičkoj infrastrukturi kada ne postoji spor o takvom pristupu?

[1] Izvorni jezik: engleski

[2] Direktiva Europskog parlamenta i Vijeća od 15. svibnja 2014. (SL 2014., L 155, str. 1.)

[3] Direktiva Europskog parlamenta i Vijeća od 7. ožujka 2002. (SL 2002., L 108, str. 33.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 13., svezak 49., str. 25.), kako je izmijenjena (u daljnjem tekstu: Okvirna direktiva)

[4] Direktiva Europskog parlamenta i Vijeća od 7. ožujka 2002. (SL 2002., L 108, str. 7.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 13., svezak 38., str. 69.), kako je izmijenjena (u daljnjem tekstu: Direktiva o pristupu)

II. Pravni okvir

A. Pravo Europske unije

1. Okvirna direktiva

2. U preambuli Okvirne direktive utvrđeni su, među ostalim, sljedeći ciljevi:

„(25) U nekim okolnostima postoji potreba za *ex ante* obvezama da bi se osigurao razvoj tržišnog natjecanja. Definicija [ZTS-a] iz Direktive 97/33/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 30. lipnja 1997. o međusobnom povezivanju u telekomunikacijama u pogledu osiguranja osnovne usluge i interoperabilnosti putem primjene načela otvorenog pristupa (ONP) […] pokazala se, kao prag za određivanje *ex ante* obveza, učinkovitom u početnoj fazi otvaranja tržišta, ali je sada treba prilagoditi kako bi bolje odgovarala složenijim i dinamičnijim tržištima. Zbog toga je definicija koja se koristi u ovoj Direktivi ekvivalentna pojmu dominacije prema definiciji tog pojma u sudskoj praksi Suda i [Općeg] suda Europskih zajednica.

[…]

(27) Bitno je da se *ex ante* obveze nametnu samo ondje gdje nema učinkovitog natjecanja, tj. na tržištima na kojima postoji jedno ili više poduzeća sa značajnom tržišnom snagom i gdje pravni lijekovi na raspolaganju u nacionalnom pravu ili pravu tržišnog natjecanja Zajednice nisu dovoljni za rješavanje problema. […]”

3. Poglavlje III. Okvirne direktive naslovljeno je „Zadaće državnih regulatornih tijela”. U članku 8., koji se nalazi u tom poglavlju, utvrđeni su ciljevi politike i regulativna načela. Članak 8. stavak 5. točka (f) predviđa da državna regulatorna tijela moraju *ex ante* regulatorne obveze uvesti samo kada ne postoji učinkovito i održivo tržišno natjecanje. Ako je taj uvjet ispunjen, moraju ublažiti ili ukinuti takve obveze.

4. Poglavlje IV. Okvirne direktive naslovljeno je „Opće odredbe”. U članku 14. definiran je ZTS. U članku 16. opisan je postupak analize tržišta koji državno regulatorno tijelo mora provesti kako bi utvrdilo postoji li na relevantnom tržištu učinkovito tržišno natjecanje: ako na tržištu ne postoji učinkovito tržišno natjecanje, državno regulatorno tijelo mora odrediti poduzeća koja imaju ZTS na tom tržištu.

2. Direktiva o pristupu

5. Prema članku 8. stavku 2. Direktive o pristupu:

„Ako je operator određen da ima [ZTS] na određenom tržištu kao rezultat analize tržišta provedene u skladu s člankom 16. [Okvirne direktive], državno regulatorno tijelo, ako je potrebno, nameće obveze utvrđene u člancima od 9. do 13. ove Direktive.”

6. Obveze iz članaka 9. do 13. Direktive o pristupu odnose se na: i. transparentnost, uključujući obvezu operatora da objavi referentnu ponudu [5]; ii. nediskriminaciju; iii. zasebno računovodstvo; iv. pristup posebnoj mrežnoj opremi i njezinu uporabu; i v. nadzor cijene i troškovno računovodstvo.

7. Članak 8. stavak 3. Direktive o pristupu predviđa da, ne dovodeći u pitanje članak 5. stavak 1. i članak 6. te direktive te članke 12. i 13. Okvirne direktive, državna regulatorna tijela obveze utvrđene u člancima od 9. do 13. Direktive o pristupu neće nametati operatorima za koje nije određeno da imaju ZTS na danom tržištu.

3. Direktiva 2014/61

8. Ciljevi te direktive u njezinoj su preambuli objašnjeni na sljedeći način:

„(6) Uzimajući u obzir potrebu za djelovanjem na razini Unije kako bi se osigurala bolja širokopojasna pokrivenost, uključujući i smanjenjem troškova brze širokopojasne infrastrukture, na što je ukazano u Zaključcima Europskog vijeća na sastanku održanom 13. i 14. prosinca 2012., komunikacija Komisije pod naslovom ‚Akt o jedinstvenom tržištu II.' naglašava potrebu za dodatnim naporima kako bi se brzo ostvarili ciljevi utvrđeni u Digitalnoj agendi između ostalog rješavanjem izazova ulaganja u mreže velike brzine.

(7) Uvođenje nepokretnih i bežičnih elektroničkih komunikacijskih mreža velike brzine širom Unije zahtijeva znatna ulaganja čiji značajan dio predstavljaju troškovi građevinskih radova. Ograničavanjem nekih od skupih građevinskih radova dao bi se doprinos djelotvornijem uvođenju širokopojasnog pristupa.

(8) Veliki dio tih troškova može se pripisati neučinkovitostima u postupku uvođenja koje su povezane s korištenjem postojeće pasivne infrastrukture (poput cijevi, cjevovoda, zdenaca, ormarića, motki, stupova, antenskih instalacija, tornjeva i drugih potpornih konstrukcija), uskih grla u vezi s koordiniranjem građevinskih radova, opsežnih upravnih postupaka ishođenja dozvola te uskih grla povezanih s uvođenjem mreža unutar zgrada [uskim grlima vezanima uz koordiniranje građevinskih radova, opsežnim upravnim postupcima ishođenja dozvola te uskim grlima vezanima uz uvođenje mreža unutar zgrada], koji dovode do visokih financijskih zapreka, posebno u ruralnim područjima.

(9) Mjere kojima je cilj povećanje učinkovitosti korištenja postojeće infrastrukture te smanjenje troškova i zapreka pri izvođenju novih građevinskih radova trebale bi, uz očuvanje djelotvorne konkurencije, pružiti znatan doprinos osiguranju brzog i opsežnog postavljanja elektroničkih komunikacijskih mreža velike brzine, bez negativnog utjecaja na zaštitu, sigurnost i neometano funkcioniranje postojeće javne infrastrukture.

(10) Neke su države članice usvojile mjere s namjerom smanjenja troškova uvođenja širokopojasne mreže. Međutim, te su mjere još uvijek rijetke i raštrkane. Razmjerno povećanje tih mjera diljem Unije moglo bi značajno doprinijeti uspostavi digitalnog jedinstvenog tržišta. Usto, razlike u regulatornim zahtjevima ponekad onemogućuju suradnju među komunalnim poduzećima i mogu stvoriti prepreke za ulazak novih mrežnih operatora te prepreke za nove poslovne mogućnosti sprečavajući razvoj unutarnjeg tržišta za korištenje i postavljanje fizičke infrastrukture za elektroničke komunikacijske mreže velike

[5] Članak 9. stavci 2. i 4. Direktive o pristupu

brzine. U konačnici, inicijative na razini država članica ne čine se uvijek sveobuhvatnima, a bitno je poduzimati djelovanja tijekom cijelog postupka uvođenja i u svim sektorima kako bi se ostvario usklađen i značajan utjecaj.

(11) Ova Direktiva ima za cilj utvrditi neka minimalna prava i obveze primjenjive diljem Unije kako bi se olakšalo uvođenje elektroničkih komunikacijskih mreža velike brzine i koordinacija među sektorima. Uz osiguranje minimalnih ravnopravnih uvjeta, njome se ne bi trebale dovesti u pitanje postojeće najbolje prakse i mjere usvojene na nacionalnoj i lokalnoj razini koje sadrže detaljnije odredbe i uvjete kao i dodatne mjere kojima se ta prava i odredbe nadopunjuju, u skladu s načelom supsidijarnosti.

[…]

(13) Bilo bi znatno učinkovitije za operatore elektroničkih komunikacijskih mreža, osobito one novopridošle, da ponovno koriste postojeću fizičku infrastrukturu, uključujući onu drugih sektora komunalnih usluga, za uvođenje elektroničkih komunikacijskih mreža, posebno u područjima gdje ne postoje odgovarajuće elektroničke komunikacijske mreže ili gdje ne bi bilo ekonomski opravdano graditi novu fizičku infrastrukturu. Nadalje, sinergije među sektorima mogu znatno smanjiti potrebu za građevinskim radovima za postavljanje elektroničkih komunikacijskih mreža kao i s time povezane društvene i okolišne troškove poput zagađenja, smetnji i prometnih zagušenja. Stoga bi se ova Direktiva trebala primjenjivati ne samo na pružatelje usluga javnih komunikacijskih mreža, već i na sve vlasnike ili nositelje prava korištenja, u potonjem slučaju ne dovodeći u pitanje vlasnička prava trećih osoba, opsežnu i rasprostranjenu fizičku infrastrukturu pogodnu za smještanje elemenata elektroničkih komunikacijskih mreža, kao što su fizičke mreže za opskrbu strujom, plinom, vodom te kanalizacijski sustavi i sustavi odvodnje, usluge grijanja i prijevoza.

(14) S ciljem poboljšanja postavljanja komunikacijskih elektroničkih mreža velike brzine na unutarnjem tržištu, ova bi Direktiva trebala utvrditi prava pristupa fizičkoj infrastrukturi za pružatelje usluga javnih komunikacijskih mreža, neovisno o njezinoj lokaciji pod pravičnim i razumnim uvjetima koji su u skladu s uobičajenim ostvarivanjem vlasničkih prava. Obveza davanja pristupa fizičkoj infrastrukturi ne bi trebala dovesti u pitanje prava vlasnika zemljišta ili zgrade u kojoj se infrastruktura nalazi.”

9. Članak 1. Direktive 2014/61, naslovljen „Predmet i područje primjene”, glasi:

„1. Ova Direktiva ima za cilj olakšati i potaknuti uvođenje elektroničkih komunikacijskih mreža velike brzine promičući zajedničko korištenje postojeće fizičke infrastrukture i omogućujući učinkovitije postavljanje nove fizičke infrastrukture kako bi trošak uvođenja takvih mreža bio što niži.

2. Ovom Direktivom uspostavljaju se minimalni zahtjevi u vezi s građevinskim radovima i fizičkom infrastrukturom, s ciljem približavanja određenih aspekata zakona i drugih propisa država članica u tim područjima.

3. Države članice mogu zadržati ili uvesti mjere u skladu s pravom Unije koje nadilaze minimalne zahtjeve uspostavljene ovom Direktivom s ciljem uspješnijeg ostvarivanja cilja iz stavka 1.

4. Ako je bilo koja od odredaba ove Direktive protivna odredbi [Okvirne direktive], [Direktive o pristupu], Direktive 2002/20/EZ[6], Direktive 2002/22/EZ[7] i Direktive 2002/77/EZ[8], odgovarajuće odredbe tih direktiva imaju prednost."

10. Prema članku 3. Direktive 2014/61:

„1. Države članice osiguravaju da svaki mrežni operator ima pravo poduzetnicima koji daju na korištenje ili su ovlašteni za davanje na korištenje elektroničkih komunikacijskih mreža ponuditi pristup svojoj fizičkoj infrastrukturi radi postavljanja elemenata brzih elektroničkih komunikacijskih mreža. Na temelju recipročnosti, države članice mogu predvidjeti pravo operatorâ javnih komunikacijskih mreža da ponude pristup svojoj fizičkoj infrastrukturi u svrhu postavljanja mreža koje nisu elektroničke komunikacijske mreže.

2. Države članice osiguravaju da na pisani zahtjev poduzetnika koji daje na korištenje ili je ovlašten za davanje na korištenje javnih komunikacijskih mreža, svaki mrežni operator ima obvezu udovoljiti svim razumnim zahtjevima za pristup njegovoj fizičkoj infrastrukturi pod pravičnim i razumnim uvjetima, uključujući cijenu, radi postavljanja elemenata elektroničkih komunikacijskih mreža velikih brzina. U tom se pisanom zahtjevu navode elementi projekta za koji se traži pristup, uključujući određeni vremenski okvir.

[…]

5. Države članice zahtijevaju da nacionalno tijelo za rješavanje sporova iz stavka 4. donese, vodeći u potpunosti računa o načelu proporcionalnosti, obvezujuću odluku o rješavanju spora pokrenutog na temelju stavka 4. uključujući utvrđivanje pravičnih i razumnih uvjeta te uključujući, prema potrebi, cijene.

Nacionalno tijelo za rješavanje sporova rješava spor u najkraćem mogućem roku, a u svakom slučaju u roku od četiri mjeseca od dana primitka cjelovitog zahtjeva, osim u iznimnim okolnostima, ne dovodeći u pitanje mogućnost bilo koje stranke da se vezano za konkretni slučaj obrati sudu.

Ako se spor odnosi na pristup infrastrukturi pružatelja usluga elektroničke komunikacijske mreže, a nacionalno tijelo za rješavanje sporova je nacionalno regulatorno tijelo, ono prema potrebi uzima u obzir ciljeve utvrđene u članku 8. [Okvirne direktive]. […]

[…]"

11. Članak 4. stavak 1. Direktive 2014/61 predviđa da poduzetnici koji daju na korištenje javne komunikacijske mreže imaju pravo pristupa, na temelju zahtjeva, osnovnim informacijama u vezi s postojećom fizičkom infrastrukturom bilo kojeg mrežnog operatora.

[6] Direktiva 2002/20/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 7. ožujka 2002. o ovlaštenju u području elektroničkih komunikacijskih mreža i usluga (Direktiva o ovlaštenju) (SL 2002., L 108, str. 21.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 13., svezak 53., str. 62.)

[7] Direktiva 2002/22/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 7. ožujka 2002. o univerzalnoj usluzi i pravima korisnika u vezi s elektroničkim komunikacijskim mrežama i uslugama (Direktiva o univerzalnoj usluzi) (SL 2002., L 108, str. 51.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 13., svezak 50., str. 3.)

[8] Direktiva Komisije 2002/77/EZ od 16. rujna 2002. o tržišnom natjecanju na tržištima elektroničkih komunikacijskih mreža i usluga (SL 2002., L 249, str. 21.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 8., svezak 2., str. 3)

B. Poljsko pravo

12. Članak 17. Ustawe o wspieraniu rozwoju usług i sieci telekomunikacyjnych (Zakon od 7. svibnja 2010. o poticanju razvoja telekomunikacijskih usluga i mreža; u daljnjem tekstu: Zakon o poticanju razvoja), u stavcima 1. i 2. propisuje:

„1. Mrežni operator pruža telekomunikacijskim poduzećima pristup fizičkoj infrastrukturi, što uključuje njezino zajedničko korištenje, radi postavljanja telekomunikacijske mreže velike brzine.

2. Za pristup fizičkoj infrastrukturi plaća se naknada, osim ako se stranke ugovora drukčije dogovore."

13. Članak 18. Zakona o poticanju razvoja u stavcima 1. do 3. i 6. do 8. predviđa:

„1. Uvjete pristupa fizičkoj infrastrukturi, uključujući tehničke, operativne i financijske uvjete suradnje, stranke utvrđuju u ugovoru o pristupu fizičkoj infrastrukturi, koji se mora sklopiti u pisanom obliku te je ništav ako to nije slučaj.

2. Predsjednik UEK-a[9] može od mrežnog operatora zatražiti pružanje informacija o uvjetima pristupa fizičkoj infrastrukturi.

3. Nakon što mrežni operator dostavi informacije o pristupu fizičkoj infrastrukturi, predsjednik UEK-a, djelujući u skladu s kriterijima navedenima u članku 22. stavcima 1. do 3., može odlukom utvrditi uvjete pružanja pristupa fizičkoj infrastrukturi. Članak 22. stavak 4. primjenjuje se *mutatis mutandis*.

[…]

6. Mrežni operator kojemu je upućena odluka o utvrđivanju uvjeta pristupa fizičkoj infrastrukturi mora sklopiti ugovore iz stavka 1. prema uvjetima koji su najmanje jednako povoljni kao uvjeti utvrđeni u toj odluci.

7. Mrežni operator kojemu je upućena odluka o utvrđivanju uvjeta pristupa fizičkoj infrastrukturi će na svojim internetskim stranicama objaviti postojeće uvjete za omogućavanje tog pristupa.

8. Mrežni operator kojemu je upućena odluka o utvrđivanju uvjeta pristupa fizičkoj infrastrukturi će predsjedniku UEK-a pružiti informacije na svojoj internetskoj stranici u roku od sedam dana od dana objave na toj stranici uvjeta u pogledu omogućavanja pristupa. Informacije u vezi s internetskom stranicom bit će dostupne putem informativnog punkta o telekomunikacijama na području Republike Poljske, u daljnjem tekstu: ‚informativni punkt o telekomunikacijama' […]"

14. Članak 22. Zakona o poticanju razvoja u stavcima 1. do 3. propisuje:

„1. Predsjednik UEK-a odluku o pristupu fizičkoj infrastrukturi donosi u roku od 60 dana od podnošenja zahtjeva za takav pristup, posebice vodeći računa o potrebi da se osiguraju nediskriminirajući i proporcionalni uvjeti pristupa.

[9] Definiran u točki 15. ovog mišljenja

2. Predsjednik UEK-a prilikom donošenja odluke o pristupu fizičkoj infrastrukturi telekomunikacijskog poduzeća osigurava da naknade za takav pristup pokrivaju troškove tog poduzeća, uzimajući u obzir, osobito, ciljeve utvrđene u članku 8. Direktive 2002/21 i utjecaj pristupa fizičkoj infrastrukturi na poslovni plan tog poduzeća, osobito na ulaganja koja je ono izvršilo u telekomunikacijske mreže velike brzine.

3. Naknade za pristup fizičkoj infrastrukturi subjekta koji obavlja poslove u javnom interesu određuju se u iznosu koji omogućuje pokrivanje dijela troškova koje taj subjekt ima pri održavanju te infrastrukture.”

III. Spor u glavnom postupku i prethodna pitanja

15. U skladu s člankom 17. Zakona o poticanju razvoja, Prezes Urzędu Komunikacji Elektronicznej (predsjednik Ureda za elektroničke komunikacije, Poljska, u daljnjem tekstu: predsjednik UEK-a) je 10. svibnja 2017. zatražio od telekomunikacijskog društva i mrežnog operatora TOYA sp. z o.o. da dostavi informacije o uvjetima pristupa njegovoj fizičkoj infrastrukturi. Predsjednik UEK-a je 6. prosinca 2017. pokrenuo upravni postupak radi određivanja uvjeta pristupa fizičkoj infrastrukturi društva TOYA. Predsjednik UEK-a je od 8. ožujka do 7. travnja 2018. odnosno od 3. srpnja do 2. kolovoza 2018. vodio dva zasebna savjetovanja u okviru tog postupka. Dana 11. rujna 2018. donio je odluku na temelju nacionalnog zakonodavstva kojim je provedena Direktiva 2014/61, kojom je društvu TOYA naloženo da bude spremno sklopiti ugovore i prihvatiti zahtjeve za pristup njegovoj fizičkoj infrastrukturi (u daljnjem tekstu: sporna odluka). Predsjednik UEK-a je istog dana donio šest sličnih odluka u odnosu na šest drugih telekomunikacijskih operatora.

16. U spornoj odluci je navedeno da njezinu pravnu osnovu čini, među ostalim, članak 18. stavak 3. u vezi s člankom 17. Zakona o poticanju razvoja. U njoj su utvrđeni uvjeti pristupa fizičkoj infrastrukturi društva TOYA u obliku kabelske kanalizacije (Prilog 1.) i telekomunikacijske kanalizacije u zgradama (Prilog 2.). Njome je društvu TOYA naloženo da bude spremno sklopiti okvirne ugovore i pojedinačne ugovore te da prihvati zahtjeve za pristup fizičkoj infrastrukturi u skladu s navedenim uvjetima pristupa.

17. U spornoj je odluci navedeno da je odabir članka 17. stavka 1. Zakona o poticanju razvoja kao njezine pravne osnove opravdan s obzirom na cilj da se osigura da telekomunikacijska poduzeća imaju pristup fizičkoj infrastrukturi, što uključuje njezino zajedničko korištenje, kako bi mogla postaviti telekomunikacijske mreže velike brzine. U dijelu sporne odluke koji se odnosi na regulatorne ciljeve navedeno je da je predsjednik UEK-a uzeo u obzir nekoliko strateških dokumenata, uključujući Digitalnu agendu, o kojoj se govori u točki 34. ovog mišljenja, i ciljeve utvrđene u Direktivi 2014/61, osobito one izložene u uvodnim izjavama 4. i 9. te direktive. U spornoj je odluci usto navedeno da će ona doprinijeti usklađivanju rokova, postupaka i tržišnih cijena povezanih sa stavljanjem odnosne kabelske kanalizacije na raspolaganje.

18. U spornoj se odluci govori o PIKE-ovu prigovoru [10] da je načelo proporcionalnosti povrijeđeno u odnosu na subjekte s malim tržišnim udjelom u vezi s kojima nije utvrđeno postojanje tržišnih problema. Kao odgovor na taj prigovor, u spornoj se odluci pojašnjava da se postupak pred

[10] Polska Izba Komunikacji Elektronicznej w Warszawie (PIKE) (Poljska komora za elektroničku komunikaciju (PIKE), Varšava, Poljska) očitovala se u postupku pred predsjednikom UEK-a te podupire društvo TOYA u postupku pred sudom koji je uputio zahtjev. Polska Izba Informatykii Telekomunikacji (PIIT) (Poljska komora za informacijsku tehnologiju i telekomunikacije (PIIT), Poljska) također pobija spornu odluku. Sud koji je uputio zahtjev spojio je tužbe, ali PIIT-ovi tužbeni razlozi nisu relevantni za ovaj zahtjev za prethodnu odluku.

predsjednikom UEK-a odnosio na rješavanje sporova o pristupu kabelskoj kanalizaciji. Što se tiče uvjeta pod kojima predsjednik UEK-a može donositi odluke kojima se određuju uvjeti pristupa fizičkoj infrastrukturi, u Zakonu o poticanju razvoja ne govori se ni o razmjeru dotične infrastrukture ni o broju sporova.

19. U spornoj se odluci govori i o zahtjevima iz članka 22. stavka 1. i stavka 2. Zakona o poticanju razvoja prema kojima predsjednik UEK-a mora u pogledu pristupa fizičkoj infrastrukturi donijeti odluku koja uzima u obzir potrebu da se osiguraju nediskriminirajući i proporcionalni uvjeti pristupa fizičkoj infrastrukturi te naknade u iznosu koji telekomunikacijskom poduzeću omogućuje da pokrije troškove pružanja takvog pristupa. U tu je svrhu potrebno voditi računa o ciljevima članka 8. Okvirne direktive.

20. Društvo TOYA spornu odluku pobija pred Sądom Okręgowy w Warszawie (Okružni sud u Varšavi). Ono smatra da, sukladno članku 3. stavcima 2. i 5. te članku 1. stavku 4. Direktive 2014/61, kao i njezinoj uvodnoj izjavi 12. u vezi s člankom 8. stavcima 2. i 3. Direktive o pristupu i člankom 8. stavkom 5. točkom (f) Okvirne direktive, nacionalno regulatorno tijelo može samo od telekomunikacijskih operatora sa ZTS-om zahtijevati da objave referentnu ponudu u smislu članka 9. Direktive o pristupu. Sporna se odluka protivi pravu Unije zato što nije provedena analiza tržišta kako bi se utvrdilo ima li društvo TOYA ZTS te zato što ne postoji nikakav spor o pristupu fizičkoj infrastrukturi u smislu članka 3. stavka 5. Direktive 2014/61.

21. Sud koji je uputio zahtjev dvoji u pogledu usklađenosti s pravom Unije odredbi nacionalnog prava na kojima se temelji sporna odluka te, osobito, u pogledu tumačenja Direktive 2014/61 u vezi s Direktivom o pristupu. Nadalje, s obzirom na to da su potonja direktiva i Okvirna direktiva stavljene izvan snage i zamijenjene Direktivom (EU) 2018/1972 o Europskom zakoniku elektroničkih komunikacija [11], sud koji je uputio zahtjev pita koje se Unijine direktive primjenjuju. On je stoga prekinuo postupak i Sudu uputio sljedeća prethodna pitanja:

„1. Treba li članak 8. stavak 3. [Direktive o pristupu] u vezi s člankom 3. stavkom 5. i člankom 1. stavcima 3. i 4. [Direktive 2014/61] tumačiti na način da im se protivi to da nacionalno regulatorno tijelo operatoru koji raspolaže fizičkom infrastrukturom, a koji je istodobno pružatelj javno dostupnih elektroničkih komunikacijskih usluga ili mreža, ali koji nije određen kao operator sa [ZTS-om], naloži da primjenjuje *ex ante* uvjete koje utvrđuje to tijelo, a kojima se uređuju načela pristupa fizičkoj infrastrukturi tog operatora, uključujući načela i postupke za sklapanje ugovora i primjenjive naknade za pristup, neovisno o postojanju spora o pristupu fizičkoj infrastrukturi tog operatora i postojanju djelotvornog tržišnog natjecanja?

Eventualno (verzija II.):

2. Treba li članak 67. stavke 1. i 3. u vezi s člankom 68. stavcima 2. i 3. [Direktive 2018/1972] u vezi s člankom 3. stavkom 5. i člankom 1. stavcima 3. i 4. [Direktive 2014/61] tumačiti na način da im se protivi to da nacionalno regulatorno tijelo operatoru koji raspolaže fizičkom infrastrukturom, a koji je istodobno pružatelj javno dostupnih elektroničkih komunikacijskih usluga ili mreža, ali koji nije određen kao operator sa [ZTS-om], naloži da primjenjuje *ex ante* uvjete koje utvrđuje to tijelo, a kojima se uređuju načela pristupa fizičkoj infrastrukturi tog

[11] Direktiva Europskog parlamenta i Vijeća od 11. prosinca 2018. (SL 2018., L 321, str. 36. i ispravak SL 2019., L 334, str. 164.)

operatora, uključujući načela i postupke za sklapanje ugovora i primjenjive naknade za pristup, neovisno o postojanju spora o pristupu fizičkoj infrastrukturi tog operatora i postojanju djelotvornog tržišnog natjecanja?”

22. Društvo TOYA, predsjednik UEK-a, grčka i poljska vlada te Europska komisija podnijeli su pisana očitovanja.

IV. Pravna analiza

A. Opseg zahtjeva za prethodnu odluku

23. Htio bih iznijeti tri uvodna zapažanja u pogledu opsega zahtjeva, pri čemu se prvo odnosi na dvojbe koje sud koji je uputio zahtjev ima u pogledu toga koja je Unijina direktiva vremenski primjenjiva.

24. Sporna odluka donesena je 11. rujna 2018. Kako sud koji je uputio zahtjev i društvo TOYA ističu, ona je nastavila proizvoditi učinke i nakon što su člankom 125. Direktive 2018/1972, 21. prosinca 2020., Okvirna direktiva i Direktiva o pristupu stavljene izvan snage.

25. Okvirna direktiva i Direktiva o pristupu bile su na snazi kada je sporna odluka donesena. One su stoga relevantne za ocjenjivanje usklađenosti s pravom Unije nacionalnih pravnih odredbi na kojima se ta odluka temelji. Direktiva 2018/1972 još je uvijek na snazi na datum iznošenja ovog mišljenja te njezina primjenjivost nije sporna.

26. Iz toga proizlazi da Sud treba odgovoriti na prvo, a ne na drugo pitanje suda koji je uputio zahtjev.

27. Kao drugo, očitovanja društva TOYA, predsjednika UEK-a i poljske vlade sadržavaju podrobne analize sporne odluke i njezine pravne osnove [12]. Međutim, sâmo društvo TOYA priznaje da je u postupku iz članka 267. UFEU-a, koji se zasniva na jasnom razgraničenju funkcija nacionalnih sudova i Suda, nacionalni sud jedini ovlašten utvrditi i ocijeniti činjenice iz glavnog postupka te tumačiti i primijeniti nacionalno pravo [13]. Nije na Sudu da odlučuje o prirodi ili o obilježjima nacionalne odluke ili nacionalnog zakonodavstva na kojem se temelji.

28. Kao treće, Komisija u svojim očitovanjima objašnjava da se pri izvršavanju ovlasti nacionalnog regulatornog tijela kojima nameće *ex ante* uvjete na temelju Direktive 2014/61 moraju poštovati određena načela i postupovni zahtjevi koji proizlaze iz te direktive, Okvirne direktive, Direktive o pristupu i Povelje Europske unije o temeljnim pravima. Iz odluke kojom se upućuje zahtjev ne proizlazi da sud koji je uputio zahtjev traži od Suda da razjasni to pitanje. Na njega se, uostalom, niti jedna druga stranka nije osvrnula u svojim očitovanjima. Sud se stoga ne treba baviti tom problematikom.

[12] Društvo TOYA smatra da sporna odluka ima sva obilježja odluke upućene operatoru sa ZTS-om, ali ne i odluke koja se odnosi na rješenje spora u smislu članka 3. Direktive 2014/61. Poljska vlada i predsjednik UEK-a s time se ne slažu. Oni upućuju na činjenicu da su Direktiva o pristupu i Okvirna direktiva, s jedne strane, i Direktiva 2014/61, s druge strane, u poljsko pravo prenesene dvama različitim zakonima, to jest Ustawom prawo telekomunikacyjne (Zakon o telekomunikacijama od 16. srpnja 2004.) i Zakonom o poticanju razvoja. Prema poljskom pravu postoje značajne razlike između referentnih ponuda koje objavljuju operatori sa ZTS-om u smislu članka 42. Zakona o telekomunikacijama od 16. srpnja 2004. i odluka o pristupu fizičkoj infrastrukturi u smislu članaka 17. i 18. Zakona o poticanju razvoja. Oni smatraju da je sporna odluka donesena na temelju ovlasti koje predsjedniku UEK-a daju članci 17. i 18. Zakona o poticanju razvoja, kojima je provedena Direktiva 2014/61.

[13] Presuda od 9. srpnja 2020., Raiffeisen Bank i BRD Groupe Société Générale (C-698/18 i C-699/18, EU:C:2020:537, t. 46.)

B. Prvo pitanje

29. Kako proizlazi iz uvoda, čini se da prvo pitanje ima dva elementa. Kao prvo, protivi li se Direktivi 2014/61, u vezi s Direktivom o pristupu, to da nacionalno regulatorno tijelo nametne uvjete pružatelju elektroničke komunikacijske mreže koji nema ZTS? Kao drugo, protivi li se Direktivi 2014/61 to da nacionalno regulatorno tijelo takve uvjete nametne kada nema spora o pristupu fizičkoj infrastrukturi?

30. Društvo TOYA smatra da na oba ta elementa treba potvrdno odgovoriti [14]. Predsjednik UEK-a, grčka i poljska vlada te Komisija s time se ne slažu, ali iz različitih razloga. Grčka vlada i Komisija oslanjaju se na tekstualno i kontekstualno tumačenje relevantnih direktiva. Predsjednik UEK-a i poljska vlada svoja očitovanja usredotočuju na prirodu sporne odluke i njezine pravne osnove. Pozivaju se na odredbu minimalnog usklađenja iz članka 1. stavka 3. Direktive 2014/61 kako bi opravdali zakonitost mjera koje su društvu TOYA nametnute u skladu s nacionalnim pravom [15].

31. U skladu s ustaljenom sudskom praksom Suda, prilikom tumačenja odredbe prava Unije valja uzeti u obzir ne samo njezin tekst nego i kontekst i ciljeve propisa kojeg je ona dio [16]. Ovdje ću prvo razmotriti ciljeve i kontekst triju direktiva o kojima je riječ, a nakon toga tekst Direktive 2014/61.

1. Ciljevi i kontekst relevantnih direktiva

32. Godine 2002. pročišćen je velik broj direktiva i direktiva o izmjenama kako bi se olakšao razvoj tržišnog natjecanja u području telekomunikacija. Okvirnom direktivom omogućilo se nacionalnim regulatornim tijelima da urede relevantna tržišta s obzirom na načela prava tržišnog natjecanja te da odrede operatore sa ZTS-om kojima se mogu nametnuti određene obveze s ciljem olakšavanja razvoja tržišnog natjecanja na tim tržištima. Usvojene su četiri posebne direktive, uključujući Direktivu o pristupu, kojom su uređeni pristup telekomunikacijskim mrežama i njihovo međusobno povezivanje. Zakonodavstvom usvojenim 2009. naglašena je potreba da se potaknu ulaganja, inovacije i mreže sljedeće generacije, a da se pritom ne promijene regulatorni ciljevi i načela sadržani u paketu direktiva usvojenih 2002. [17].

33. Jedan od glavnih ciljeva zakonodavnih paketa iz 2002. i 2009. bilo je poboljšanje tržišnog natjecanja na način da se nacionalnim regulatornim tijelima olakša nametanje obveza operatorima sa ZTS-om. Međutim, Okvirnom direktivom i Direktivom o pristupu predviđena je mogućnost da nacionalna regulatorna tijela obveze nameću i operatorima koji nemaju ZTS. U uvodnoj izjavi 23. Okvirne direktive govori se o zajedničkom korištenju opreme u korist gradskog planiranja, javnog zdravlja ili pitanja okoliša, po mogućnosti uz dobrovoljni pristanak zainteresiranih. Članak 12. Okvirne direktive, kako je izmijenjen Direktivom 2009/140/EZ [18], naslovljen je „Zajednička lokacija i zajedničko korištenje dijelova mreže i povezane opreme za davatelje električnih [elektroničkih] komunikacijskih mreža”. Njime je nacionalnim regulatornim tijelima omogućeno da, na osnovi transparentnih, objektivnih i nediskriminirajućih kriterija, u određenim okolnostima i pod određenim uvjetima nalože zajedničko korištenje opreme ili da poduzmu mjere za usklađivanje javnih radova. Primjena članka 12. Okvirne direktive nije

[14] Vidjeti točku 20. ovog mišljenja.

[15] Vidjeti točku 23. ovog mišljenja.

[16] Presuda od 17. rujna 2015., KPN (C-85/14, EU:C:2015:610, t. 33. i navedena sudska praksa)

[17] Vidjeti, primjerice, Savin, A., *EU Telecommunications Law*, Elgar European Law Series, 2018., poglavlja 1. i 2.

[18] Direktiva Europskog parlamenta i Vijeća od 25. studenoga 2009. (SL 2009., L 337, str. 37.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 13., svezak 50., str. 68.)

uvjetovana time da nacionalno regulatorno tijelo prethodno utvrdi da telekomunikacijski operator ima ZTS [19]. Člankom 5. stavkom 1. Direktive o pristupu omogućeno je državnim regulatornim tijelima da pod određenim uvjetima potiču i osiguraju odgovarajući pristup i međusobnu povezanost, ne dovodeći u pitanje mjere koje se mogu poduzeti u vezi s poduzećima sa ZTS-om [20].

34. Komisija je u svibnju 2010. objavila Europsku digitalnu agendu (u daljnjem tekstu: Digitalna agenda) namijenjenu ostvarenju održivih gospodarskih i društvenih koristi od jedinstvenog digitalnog tržišta utemeljenog na dostupnosti brzog i super brzog interneta [21]. Zaključila je da bez intervencije postoji opasnost od neoptimalnog ishoda, to jest od toga da brze širokopojasne mreže budu koncentrirane u nekolicini zona visoke gustoće u koje bi bilo moguće ući samo uz visoke troškove te u kojima bi prevladavale visoke cijene. To je dovelo do usvajanja dviju inicijativa koje su relevantne u kontekstu ovog zahtjeva za prethodnu odluku.

35. Kao prvo, Komisija je u rujnu 2010. izdala Preporuku 2010/572/EU [22] o uređenom pristupu sljedećoj generaciji pristupnih mreža. Ta se preporuka prije svega odnosi na mjere koje se nameću operatorima za koje je u postupku analize tržišta u smislu članka 16. Okvirne direktive utvrđeno da imaju ZTS. Međutim, ako bi to bilo opravdano činjenicom da je udvostručavanje infrastrukture gospodarski neučinkovito ili fizički neizvedivo, države članice usto su mogle poduzećima koja upravljaju elektroničkom komunikacijskom mrežom naložiti recipročno zajedničko korištenje opreme u skladu s člankom 12. Okvirne direktive koje je prikladno za rješavanje uskih grla u građevinskoj infrastrukturi i zaključnim segmentima mreža.

36. Zasebno od toga, u Digitalnoj agendi je predloženo da nadležna tijela trebaju osigurati da se u okviru javnih i privatnih građevinskih radova sustavno postavljaju širokopojasne mreže i kablovi unutar zgrada, da se osiguravaju prava puta te da se bilježi raspoloživa pasivna infrastruktura koja je prikladna za provođenje kablova [23]. Ta je inicijativa u konačnici dovela do usvajanja Direktive 2014/61, kojoj je cilj olakšati i potaknuti uvođenje elektroničkih komunikacijskih mreža velike brzine promičući zajedničko korištenje postojeće fizičke infrastrukture i omogućujući učinkovitije postavljanje nove fizičke infrastrukture kako bi trošak uvođenja takvih mreža bio što niži [24].

2. Tekst Direktive 2014/61

37. Iz teksta Direktive 2014/61 jasno proizlazi da njezina primjena nije ograničena na situacije u kojima je za operatore određeno da imaju ZTS ili u kojima na tržištima ne postoji djelotvorno tržišno natjecanje. Članci 3. i 4. Direktive 2014/61 odnose se na pristup fizičkoj infrastrukturi te na transparentnost u vezi s tom infrastrukturom. Operatori energetskih, vodoopskrbnih, prijevoznih i drugih komunalnih mreža, kao i pružatelji javnih telekomunikacijskih mreža, imaju pravo ponuditi pristup fizičkoj infrastrukturi. Svi mrežni operatori, a ne samo oni za koje je utvrđeno da imaju ZTS, moraju udovoljiti svim razumnim zahtjevima za pristup fizičkoj

[19] Za obvezu nametanja regulatornih zahtjeva iz članaka 9. do 13. Direktive o pristupu samo onim telekomunikacijskim operatorima za koje je određeno da imaju ZTS u njezinu je članku 8. stavku 3. navedeno da ne dovodi u pitanje članak 12. Okvirne direktive.

[20] Članak 8. stavak 3. Direktive o pristupu predviđa da obveza nametanja zahtjeva iz članaka 9. do 13. te direktive samo onim telekomunikacijskim operatorima za koje je određeno da imaju ZTS ne dovodi u pitanje ni članak 5. stavak 1. te direktive. Vidjeti presude od 12. studenoga 2009., TeliaSonera Finland (C-192/08, EU:C:2009:696), i od 17. rujna 2015., KPN (C-85/14, EU:C:2015:610).

[21] Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru te Odboru regija, Digitalna agenda za Europu, 19. svibnja 2010. (COM(2010)245 *final)*

[22] SL 2010., L 251, str. 35.

[23] Vidjeti točku 2.4.1. Digitalne agende; točku 9. prioritetnih mjera izloženih u Aktu o jedinstvenom tržištu II., „Zajedno za novi razvoj”, koji je Komisija objavila u listopadu 2012.; te uvodne izjave 1. do 10. Direktive 2014/61.

[24] Članak 1. stavak 1. Direktive 2014/61

infrastrukturi pod pravičnim i razumnim uvjetima, uključujući cijenu, radi postavljanja elemenata elektroničkih komunikacijskih mreža velikih brzina [25]. Ako je pristup odbijen ili ako se ne može postići dogovor o posebnim uvjetima, uključujući cijenu, države članice moraju osigurati da bilo koja stranka ima pravo odnosno pitanje uputiti nadležnom nacionalnom tijelu za rješavanje sporova [26]. To tijelo potom mora donijeti obvezujuću odluku o rješavanju spora, utvrđujući pritom pravične i razumne uvjete takvog pristupa te uključujući, prema potrebi, cijenu [27].

38. Prema uvodnoj izjavi 12. Direktive 2014/61, kada se primjenjuju konkretnije regulatorne mjere (*lex specialis*), one bi trebale imati prednost pred minimalnim pravima i obvezama predviđenima tom direktivom (*lex generalis*). Dakle, Direktiva 2014/61 ne dovodi u pitanje regulatorni okvir iz Okvirne direktive i Direktive o pristupu. U uvodnoj izjavi 17. Direktive 2014/61 ističe se da su obveze koje se poduzećima za koja je određeno da imaju ZTS nameću u pogledu pristupa fizičkoj infrastrukturi već obuhvaćene posebnim regulatornim obvezama te da Direktiva 2014/61 te obveze ne dovodi u pitanje. U uvodnoj izjavi 31. govori se o mogućnosti da su države članice, na temelju članka 12. Okvirne direktive, već poduzele mjere u vezi sa zajedničkom lokacijom i zajedničkim korištenjem dijelova mreže i povezane opreme [28].

39. Iz navedenog proizlazi da je cilj Direktive 2014/61 osigurati dostupnost elektroničkih komunikacijskih mreža velike brzine, koje se smatra digitalnom infrastrukturom društva sutrašnjice. Direktiva 2014/61 primjenjuje se u više sektora te se služi regulatornim mehanizmima kao što su transparentnost, upravni nadzor i rješavanje sporova u svrhe različite od poticanja tržišnog natjecanja kao takvog. Njome je uspostavljeno pravo traženja i ishođenja pristupa fizičkoj infrastrukturi koje je šire od onog koje u skladu s Okvirnom direktivom i Direktivom o pristupu postoji u odnosu na operatore za koje je utvrđeno da imaju ZTS. Budući da Okvirna direktiva i Direktiva o pristupu predviđaju mogućnost da se obveze u pogledu pristupa nametnu i operatorima za koje nije utvrđeno da imaju ZTS, između tih direktiva i Direktive 2014/61 nema sukoba ili proturječja.

40. Direktivi o pristupu stoga se ne protivi to da nacionalno regulatorno tijelo operatorima za koje nije utvrđeno da imaju ZTS nametne uvjete u pogledu pristupa fizičkoj infrastrukturi. Drugim riječima, nacionalna regulatorna tijela mogu na temelju Direktive 2014/61 nametnuti uvjete i ako nije utvrđeno da na relevantnom tržištu ne postoji djelotvorno tržišno natjecanje.

41. Za potrebe razmatranja drugog elementa prvog pitanja, u kojem je riječ o tome protivi li se Direktivi 2014/61 to da nacionalno regulatorno tijelo nametne uvjete kada ne postoji spor o pristupu fizičkoj infrastrukturi, relevantna je činjenica da se, prema članku 1. stavku 2. te direktive, njome predviđaju minimalni zahtjevi. Članak 1. stavak 3. Direktive 2014/61 propisuje da države članice mogu zadržati ili uvesti mjere u skladu s pravom Unije koje nadilaze minimalne zahtjeve uspostavljene tom Direktivom s ciljem uspješnijeg olakšavanja i poticanja uvođenja elektroničkih komunikacijskih mreža velike brzine promičući zajedničko korištenje postojeće fizičke infrastrukture i omogućujući učinkovitije postavljanje nove fizičke infrastrukture kako bi trošak uvođenja takvih mreža bio što niži [29].

[25] Članak 3. stavak 2. Direktive 2014/61

[26] Članak 3. stavak 4. Direktive 2014/61

[27] Članak 3. stavak 5. Direktive 2014/61

[28] Vidjeti točku 33. ovog mišljenja. Do istog zaključka dovodi i analiza nekih drugih jezičnih verzija Direktive 2014/61, uključujući španjolsku, francusku, talijansku, nizozemsku, poljsku i portugalsku verziju.

[29] Vidjeti, u sličnom pogledu, uvodnu izjavu 11. Direktive 2014/61.

42. Iako Direktiva 2014/61, shodno tomu, predviđa da će se njezini ciljevi ostvariti *ex post* rješavanjem sporova o uvjetima pristupa, uključujući cijenu, to jest nakon što su takvi sporovi već nastali, dopuštene su nacionalne mjere koje se poduzimaju radi uspješnijeg ostvarivanja tih ciljeva, a nadilaze one predviđene Direktivom 2014/61 [30].

43. Komisija smatra da je cilj *ex ante* pristupa iz nacionalnog zakonodavstva olakšati uklanjanje značajnih prepreka pristupu fizičkoj infrastrukturi. Komisija i poljska vlada ističu da i *ex ante* pristup i *ex post* pristup služe olakšavanju ostvarenja ciljeva Direktive 2014/61. U tom je kontekstu zanimljivo istaknuti da, kako proizlazi iz sažetog izvješća o javnom savjetovanju o ocjeni i reviziji Direktive 2014/61, većina ispitanika smatra da poteškoće pri dogovaranju uvjeta pristupa s vlasnicima fizičke infrastrukture te spor ili neučinkovit postupak rješavanja sporova (*ex post* pristup) dovode do skupljeg i/ili dugotrajnijeg postavljanja mreža. Stoga nije nerazumno tvrditi da *ex ante* pristup predviđen poljskim zakonodavstvom ima, u smislu olakšavanja ostvarenja ciljeva kojima teži, određene prednosti u odnosu na *ex post* pristup opisan u Direktivi 2014/61.

44. Prema mojem mišljenju, ako nacionalni sud utvrdi da *ex ante* pristup predviđen u nacionalnom zakonodavstvu ima isti cilj kao *ex post* pristup utvrđen u Direktivi 2014/61, to je nacionalno zakonodavstvo načelno spojivo s tom direktivom.

V. Zaključak

45. Stoga predlažem Sudu da na pitanja koja je postavio Sąd Okręgowy w Warszawie (Okružni sud u Varšavi, Poljska) odgovori na sljedeći način:

Članku 8. stavku 3. Direktive 2002/19/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 7. ožujka 2002. o pristupu i međusobnom povezivanju elektroničkih komunikacijskih mreža i pripadajuće opreme (Direktiva o pristupu) u vezi s člankom 3. stavkom 5. i člankom 1. stavcima 3. i 4. Direktive 2014/61/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 15. svibnja 2014. o mjerama za smanjenje troškova postavljanja elektroničkih komunikacijskih mreža velikih brzina, ne protivi se to da nacionalno regulatorno tijelo operatoru koji raspolaže fizičkom infrastrukturom, a koji je istodobno pružatelj javno dostupnih elektroničkih komunikacijskih usluga ili mreža, ali koji nije određen kao operator sa značajnom tržišnom snagom, naloži da primjenjuje *ex ante* uvjete koje utvrđuje to tijelo, a kojima se uređuju načela pristupa fizičkoj infrastrukturi tog operatora, uključujući načela i postupke za sklapanje ugovora i primjenjive naknade za pristup, neovisno o postojanju spora o pristupu fizičkoj infrastrukturi tog operatora i postojanju djelotvornog tržišnog natjecanja.

[30] Članak 3. stavci 2. do 5. Direktive 2014/61